ΕΤΟΣ Α΄. Ἐν Ἡρακλείῳ Κρήτης τῇ 5 Φεβρουαρίου 1911 ΑΡΙΘ. 6

ΠΟΙΜΗΝ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΝ ΚΗΡΥΓΜΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΥΠΟ ΤΗΣ ΕΝ ΚΡΗΤΗι ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΔΑΠΑΝΗι ΤΩΝ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑΚΩΝ ΤΑΜΕΙΩΝ ΚΡΗΤΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΥΡΙΑΚΗι ΔΕΚΑΤΗι ΕΒΔΟΜΗι

ΤΟΥ ΑΣΩΤΟΥ

ΕΚ ΤΟΥ ΚΑΤΑ ΛΟΥΚΑΝ

(ΙΕ΄.—11—32)

Εἶπεν ὁ Κύριος τὴν παραβολὴν ταύτην: Ἄνθρωπός τις εἶχε δύο υἱούς. Καὶ εἶπεν ὁ νεώτερος αὐτῶν τῷ πατρί· Πάτερ, δός μοι τὸ ἐπιβάλλον μέρος τῆς οὐσίας. Καὶ διεῖλεν αὐτοῖς τὸν βίον. Καὶ μετ' οὐ πολλὰς ἡμέρας συναγαγὼν ἅπαντα ὁ νεώτερος υἱὸς, ἀπεδήμησεν εἰς χώραν μακράν· καὶ ἐκεῖ διεσκόρπισε τὴν οὐσίαν αὐτοῦ, ζῶν ἀσώτως. Δαπανήσαντος δὲ αὐτοῦ πάντα, ἐγένετο λιμὸς ἰσχυρὸς κατὰ τὴν χώραν ἐκείνην· καὶ αὐτὸς ἤρξατο ὑστερεῖσθαι. Καὶ πορευθεὶς ἐκολλήθη ἑνὶ τῶν πολιτῶν τῆς χώρας ἐκείνης· καὶ ἔπεμψεν αὐτὸν εἰς τοὺς ἀγροὺς αὐτοῦ βόσκειν χοίρους· καὶ ἐπεθύμει γεμίσαι τὴν κοιλίαν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν κερατίων, ὧν ἤσθιον οἱ χοῖροι· καὶ οὐδεὶς ἐδίδου αὐτῷ. Εἰς ἑαυτὸν δὲ ἐλθὼν, εἶπε· πόσοι μίσθιοι τοῦ πατρός μου περισσεύουσιν ἄρτων, ἐγὼ δὲ λιμῷ ἀπόλλυμαι; Ἀναστὰς πορεύσομαι πρὸς τὸν πατέρα μου, καὶ ἐρῶ αὐτῷ· Πάτερ, ἥμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου· καὶ οὐκέτι εἰμὶ ἄξιος κληθῆναι υἱός σου, ποίησόν με ὡς ἕνα τῶν μισθίων σου. Καὶ ἀναστὰς ἦλθε πρὸς τὸν πατέρα ἑαυτοῦ. Ἔτι δὲ αὐτοῦ μακρὰν ἀπέχοντος, εἶδεν αὐτὸν ὁ πατὴρ αὐτοῦ, καὶ ἐσπλαγχνίσθη· καὶ δραμὼν ἐπέπεσεν ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ, καὶ κατεφίλησεν αὐτόν. Εἶπε δὲ αὐτῷ

ὁ υἱός· Πάτερ ἥμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου, καὶ οὐκέτι εἰμὶ ἄξιος κληθῆναι υἱός σου. Εἶπε δὲ ὁ πατὴρ πρὸς τοὺς δούλους αὐτοῦ· ἐξενέγκατε τὴν στολὴν τὴν πρώτην, καὶ ἐνδύσατε αὐτὸν, καὶ δότε δακτύλιον εἰς τὴν χεῖρα αὐτοῦ, καὶ ὑποδήματα εἰς τοὺς πόδας· καὶ ἐνέγκαντες τὸν μόσχον τὸν σιτευτὸν θύσατε, καὶ φαγόντες εὐφρανθῶμεν· ὅτι οὗτος ὁ υἱός μου νεκρὸς ἦν καὶ ἀνέζησε, καὶ ἀπολωλὼς ἦν καὶ εὑρέθη. Καὶ ἤρξαντο εὐφραίνεσθαι. Ἦν δὲ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὁ πρεσβύτερος ἐν ἀγρῷ· καὶ ὡς ἐρχόμενος ἤγγισε τῇ οἰκίᾳ, ἤκουσε συμφωνίας καὶ χορῶν· καὶ προσκαλεσάμενος ἕνα τῶν παίδων, ἐπυνθάνετο τί εἴη ταῦτα· ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἥκει, καὶ ἔθυσεν ὁ πατήρ σου τὸν μόσχον τὸν σιτευτὸν, ὅτι ὑγιαίνοντα αὐτὸν ἀπέλαβεν· Ὠργίσθη δὲ, καὶ οὐκ ἤθελεν εἰσελθεῖν. Ὁ οὖν πατὴρ αὐτοῦ ἐξελθὼν παρεκάλει αὐτόν. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπε τῷ πατρί· Ἰδοὺ τοσαῦτα ἔτη δουλεύω σοι, καὶ οὐδέποτε ἐντολήν σου παρῆλθον, καὶ ἐμοὶ οὐδέποτε ἔδωκας ἔριφον, ἵνα μετὰ τῶν φίλων μου εὐφρανθῶ· ὅτε δὲ ὁ υἱός σου οὗτος, ὁ καταφαγών σου τὸν βίον μετὰ πορνῶν, ἦλθεν, ἔθυσας τὸν μόσχον τὸν σιτευτόν. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· Τέκνον, σὺ πάντοτε μετ' ἐμοῦ εἶ, καὶ πάντα τὰ ἐμὰ σά ἐστιν· εὐφρανθῆναι δὲ καὶ χαρῆναι ἔδει, ὅτι ὁ ἀδελφός σου οὗτος νεκρὸς ἦν, καὶ ἀνέζησε· καὶ ἀπολωλὼς ἦν, καὶ εὑρέθη.

Εἰς ποίαν ἐλεεινὴν θέσιν καταντᾷ ὁ ἄνθρωπος ὅταν ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ τὸν ἅγιον Θεὸν μὲ τὰ ἀντίθεα ἔργα του, πῶς ὀλίγον κατ' ὀλίγον συνέρχεται εἰς τὸν ἑαυτόν του καὶ ἀποφασίζει νὰ ἐπιστρέψῃ καὶ πάλιν εἰς τὴν εὐσπλαγχνίαν του, πῶς μὲ ἀνοικτὰς ἀγκάλας γίνεται δεκτὸς ὑπ' αὐτοῦ, καὶ πῶς γίνεται καὶ πάλιν ἀληθὴς καὶ τέλειος υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὅλα αὐτὰ διδασκόμεθα ἀπὸ τὴν ὡραίαν καὶ συγκινητικὴν παραβολὴν τοῦ σημερινοῦ Εὐαγγελίου. Καλὰ καὶ εὐτυχισμένα ἔζη ὁ νεώτερος υἱὸς τῆς παραβολῆς, πλησίον τοῦ φιλοστόργου Πατρός του. Ἀλλὰ ἠθέλησε νὰ ἐλευθερωθῇ ἀπὸ τὴν πατρικὴν κηδεμονίαν καὶ ἐπίβλεψιν, ἠθέλησε νὰ ἀποτινάξῃ τὸν πατρικὸν ζυγὸν, ἠθέλησε νὰ ζήσῃ ἐλεύθερος διαχειριστὴς τῆς περιουσίας του καὶ πρὸς τοῦτο παρεκάλεσε τὸν Πατέρα του, νὰ μοιράσῃ τὴν περιουσίαν του καὶ νὰ δώσῃ εἰς αὐτὸν τὸ μερίδιόν του, τὸ ὁποῖον ἅμα ἔλαβεν εἰς τὴν κατοχὴν καὶ κυριότητά του ἐπώλησεν, ἀπεμακρύνθη ἀπὸ τὸν τόπον τῆς γεννήσεώς του εἰς χώραν ξένην καὶ μακρυνὴν καὶ ἐκεῖ μὲ τὴν ἄσωτον ζωὴν, τὴν ὁποίαν ἔζη «διεσκόρπισε τὴν οὐσίαν αὐτοῦ». Τί δὲ νὰ κάμῃ διὰ νὰ ζήσῃ, ἀφοῦ κατέφαγε τὴν περιουσίαν του ; Ὑπῆγεν εἰς ἕνα ἄνθρωπον τοῦ μέρους ἐκείνου, τὸν παρεκάλεσε νὰ τὸν πάρῃ ὑπηρέτην του, τὸν ἐπῆρεν ὁ ἄνθρωπος καὶ τὸν ἔστειλε

νὰ βόσκῃ χοίρους. Τί δὲ ἔτρωγε; Ἐπεθύμει -λέγει- γεμίσαι τὴν κοιλίαν του ἀπὸ τὰ χαρούπια, τὰ ὁποῖα ἔτρωγον οἱ χοῖροι, ἀλλὰ κανεὶς δὲν τῷ ἔδιδε! Ἀλλ᾽ ἐνῷ εὑρίσκετο εἰς αὐτὴν τὴν ἐλεεινὴν κατάστασιν, αἴφνης ἐσκέφθη ποῖος ἦτο καὶ ποῖος κατήντησε μὲ τὴν ἀναχώρησίν του ἀπὸ τὸν οἶκον τοῦ πατρός του, ὥστε ν᾽ ἀποθνήσκῃ ἀπὸ τὴν πεῖναν καὶ νὰ βλέπῃ χοίρους! Ἀμέσως μετὰ τὴν σκέψιν ταύτην ἀπεφάσισε νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸν πατέρα του, νὰ πέσῃ εἰς τοὺς πόδας του, νὰ ὁμολογήσῃ τὸ σφάλμα του, νὰ φωνάξῃ «ἥμαρτον» καὶ νὰ παρακαλέσῃ νὰ τὸν δεχθῇ ὄχι πλέον ὡς υἱόν, ἀλλ᾽ ὡς ἕνα ὑπηρέτην, καὶ τὴν σωτήριον αὐτὴν ἀπόφασίν του ἔβαλεν ἀμέσως εἰς ἐνέργειαν καὶ πραγματικῶς ἐπέστρεψε, πεινασμένος, ξεγυμνωμένος, ἐστερημένος, ἐλεεινὸς καὶ ἀξιοδάκρυτος. Πρὶν δὲ ἀκόμη πλησιάσῃ εἰς τὸν οἶκον τοῦ Πατρός του, τὸν εἶδε καὶ ὄχι μόνον δὲν ἐδυσηρεστήθη διὰ τὴν ἐπιστροφήν του αὐτὴν εἰς τοιαύτην κατάστασιν, ἀλλὰ καὶ «εὐσπλαχνίσθη καὶ δραμὼν ἔπεσεν ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ κατεφίλησεν αὐτὸν» καὶ διέταξε τοὺς ὑπηρέτας του νὰ φέρουν τὴν πρώτην του στολήν, νὰ πετάξῃ τὰ παλαιὰ καὶ ἐσχισμένα φορέματα, τὰ ὁποῖα ἐφόρει, καὶ νὰ τὴν φορέσῃ, καὶ ὑποδήματα καὶ δακτυλίδιον καὶ νὰ σφάξουν «τὸν μόσχον τὸν σιτευτὸν» καὶ νὰ πανηγυρίσουν τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ υἱοῦ του, τὸν ὁποῖον ἐθεώρει χαμένον, καὶ ἀμέσως ἐξετελέσθησαν αἱ διαταγαί του αὐταὶ καὶ ἰδοὺ ὁ μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἄσωτος, ῥακένδυτος καὶ πεινασμένος υἱός, λαμπροφορεμένος, καθαρὸς καὶ ἀγαπητὸς υἱός, καθήμενος εἰς μεγαλοπρεπῆ καὶ πολυτελῆ τράπεζαν, τρώγων ὄχι πλέον ξυλοκέρατα ἀλλὰ πολυποίκιλα καὶ ὡραῖα φαγητά, ἰδοὺ ὁ νεκρὸς υἱὸς ἀναζήσας καὶ ὁ χαμένος εὑρεθείς!

Καὶ ὁ Χριστιανὸς ἐφ᾽ ὅσον ζῇ ὑπὸ τὴν σκέπην τοῦ οὐρανίου Πατρός, φυλάττων τὰς ἐντολάς του καὶ ζῶν κατὰ τὸ θέλημά του τὸ ἅγιον, εἶνε εὐτυχὴς ἔχων ἀληθῆ καὶ πραγματικὸν προστάτην καὶ ὑπερασπιστὴν τὸν Παντοδύναμον Θεόν. Ὅταν ὅμως ἀποφασίσῃ ν᾽ ἀποτινάξῃ τὸν χρηστὸν τοῦ Κυρίου ζυγόν, νὰ ἐλευθερώσῃ τὸν ἑαυτόν του ἀπὸ τὴν ὑποχρέωσιν τοῦ θείου Νόμου, νὰ διαχειρίζηται εἰς τὸ ἑξῆς τὴν περιουσίαν του κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν του, νὰ μεταχειρίζηται δηλαδὴ τὰ σωματικὰ καὶ ψυχικὰ χαρίσματα, τὰ ὁποῖα τῷ ἔδωκεν ὁ Θεός, ὄχι πρὸς δοξολογίαν του ὄχι πρὸς ἐκτέλεσιν καλῶν καὶ θεαρέστων ἔργων, καθὼς θέλει καὶ παραγγέλλει ὁ θεῖος Νόμος, ἀλλὰ πρὸς ἱκανοποίησιν τῶν κακῶν ἐπιθυμιῶν του «ζῶν ἀσώτως» καὶ ὄχι σωφρόνως μὲ ὀλίγας λέξεις, τότε ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὸν Θεόν, ὁ ὁποῖος εἶνε ἡ πηγὴ πάσης εὐτυχίας, τότε ὀλίγον κατ᾽ ὀλίγον ἐξοδεύει καὶ ἐξαντλεῖ τὰ σωματικὰ καὶ ψυχικά του χαρίσματα δουλεύων εἰς τὴν ἁμαρτίαν, τότε ἀσωτεύει τὰς διανοητικάς, τὰς ἠθικὰς καὶ σωματικάς του δυνάμεις εἰς τὴν διάπραξιν τοῦ πονηροῦ, δηλητηριάζει τὴν ὑγείαν τοῦ πνεύματός του, ὑποσκάπτει καὶ καταστρέφει τὴν ὑγείαν τοῦ σώματός του, προπαρασκευάζει εἰς τὸν ἑαυτόν του ἡμέρας ἠθικῆς καὶ σωματικῆς καταπτώσεως καὶ ἐξαντλήσεως, ἐκπίπτει ἀπὸ τῆς περιβλέ-

πτου θέσεως τοῦ υἱοῦ τοῦ οὐρανίου Πατρὸς εἰς τὴν εὐτελῆ καὶ ταπεινὴν τάξιν τοῦ χοιροβοσκοῦ, μεταβάλλεται ἀπὸ λογικοῦ ἀνθρώπου εἰς ἄλογον εἰς κτηνῶδες ζῷον, θέλων νὰ γεμίσῃ τὴν κοιλίαν του ἔστω καὶ μὲ ξυλοκέρατα! θέλων δῆλα δὴ νὰ ἱκανοποιήσῃ τὰς ταπεινὰς ὀρέξεις καὶ ἐπιθυμίας του μὲ πράξεις ἔστω καὶ ἀναξίας λογικοῦ ἀνθρώπου. Εἰς τοιαύτην ἐλεεινὴν καὶ ἀξιοδάκρυτον θέσιν καταντᾷ ὁ ἀπομακρυνόμενος ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, εἰς ὁποίαν κατήντησεν ὁ ἄσωτος υἱός, νὰ βόσκῃ χοίρους!

Ἀλλ᾽ ὁ ἄσωτος υἱὸς ἐσκέφθη ποία ἦτο ἡ καταγωγή του, ποῖοι οἱ γονεῖς του, ἐνθυμήθη τοὺς ὡραίους καὶ εὐτυχεῖς χρόνους, κατὰ τοὺς ὁποίους ἔζη μὲ τὸν Πατέρα του, καὶ παρέβαλεν ὅλα αὐτὰ μὲ τὴν σημερινήν του κατάστασιν. Ἡ παραβολὴ δὲ αὕτη καὶ τὸ συμπέρασμα αὐτῆς ἐπροξένησε πόνον εἰς τὴν καρδίαν του καὶ τὸν ἔκαμε ν᾽ ἀποφασίσῃ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸν πατέρα του, νὰ ζητήσῃ συγχώρησιν διὰ τὸ σφάλμα του, νὰ φωνάξῃ τὸ «ἥμαρτον», μὲ τὴν βεβαιότητα ὅτι θὰ τὸν δεχθῇ καὶ πάλιν ὡς υἱόν του. Καὶ ἐξετέλεσε τὴν φρόνιμον ἀπόφασίν του ταύτην. Καὶ τὸν ὑπεδέχθη ὁ Πατήρ του μὲ ἀνοικτὰς ἀγκάλας καὶ τὸν κατέστησεν εἰς τὴν θέσιν τὴν ὁποίαν εἶχε πρὶν ἢ ἀπομακρυνθῇ ἀπ᾽ αὐτόν.

Καὶ ὁ Χριστιανὸς ὅταν σκεφθῇ ποῖος ἦτο πρὸ τῆς ἁμαρτίας, ἡ ὁποία τὸν ἀπεμάκρυνεν ἀπὸ τὸν Θεόν, καὶ ποῖος μετὰ τὴν ἁμαρτίαν, ὅταν ἐνθυμηθῇ ὅτι ἐγεννήθη υἱὸς τοῦ Θεοῦ καὶ ἔγεινε μὲ τὴν ἁμαρτίαν υἱὸς τοῦ διαβόλου, ὅταν συλλογισθῇ ὅτι πρὸ τῆς ἁμαρτίας εἶχε τὴν πατρικὴν ἀγάπην καὶ τὴν ἄμαχον προστασίαν τοῦ Θεοῦ καὶ μετὰ τὴν ἁμαρτίαν ὅτι εἶνε ὑπὸ τὸ κράτος τῆς ὀργῆς καὶ τῆς κατάρας αὐτοῦ, ὅταν σκεφθῇ ὅλα αὐτά, θὰ αἰσθανθῇ λύπην, θὰ δοκιμάσῃ πόνον ψυχικόν, θὰ τῷ γεννηθῇ συντριβὴ τῆς καρδίας καὶ θὰ ἀποφασίσῃ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸν οὐράνιον Πατέρα, ν᾽ ἀφήσῃ τὸν δρόμον τῆς ἁμαρτίας καὶ νὰ πιάσῃ τὸν δρόμον τῆς ἀρετῆς. Καὶ ὁ πανάγαθος Θεός, ὁ ὁποῖος δὲν θέλει τὸν θάνατον τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ὁ ὁποῖος ἦλθε νὰ καλέσῃ ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν, πλήρης ἀγάπης πατρικῆς, πλήρης τρυφερᾶς εὐσπλαγχνίας θὰ τρέξῃ πρὸς αὐτόν, θὰ πέσῃ εἰς τὸν τράχηλόν του, καὶ πρὶν ἢ καλὰ καλὰ προφθάσῃ νὰ εἴπῃ τὸ «ἥμαρτον» θὰ τὸν καταφιλήσῃ, θὰ τὸν ἐνδύσῃ μὲ τὴν πρώτην λαμπρὰν στολὴν τῆς ἁγνότητος, θὰ τὸν ἐγκαταστήσῃ καὶ πάλιν υἱόν του, υἱὸν καὶ κληρονόμον τῆς βασιλείας του.

Ὅσοι λοιπόν, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, ἀπεμακρύνθημεν διὰ τῶν ἀντιχριστιανικῶν ἔργων μας ἀπὸ τὸν Θεόν, ὅσοι εἰς τὴν ἀνόητον φθορὰν καὶ τὴν δαπάνην τῶν πνευματικῶν καὶ σωματικῶν μας δώρων ἐμιμήθημεν τὸν ἄσωτον υἱὸν τῆς σημερινῆς παραβολῆς, ἂς μιμηθῶμεν αὐτὸν καὶ εἰς τὴν ἐπιστροφὴν καὶ μετάνοιαν καὶ ἂς ἐπανέλθωμεν ἐν συντριβῇ καρδίας πρὸς τὸν φιλόστοργον Πατέρα βοῶντες τὸ «ἡμάρτομεν» καὶ ἂς ἤμεθα βέβαιοι ὅτι μὲ ἀνοικτὰς ἀγκάλας θὰ μᾶς δεχθῇ καὶ τῆς αἰωνίου βασιλείας αὐτοῦ θὰ μᾶς ἀξιώσῃ.

ΑΙ ΕΝΤΟΛΑΙ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

ΠΡΩΤΗ ΕΝΤΟΛΗ

Γ΄.

«*Οὐκ ἔσονταί σοι Θεοὶ ἕτεροι πλὴν ἐμοῦ*».

Περὶ τῆς τιμῆς, τὴν ὁποίαν ὀφείλομεν εἰς τοὺς *Ἁγίους*, ἔσται ὁ λόγος ἡμῶν σήμερον. Τοὺς ἁγίους ὀφείλομεν πρῶτον νὰ τιμῶμεν καὶ δεύτερον νὰ ἐπικαλώμεθα. Τοὺς ἁγίους ἔχομεν καθῆκον νὰ τιμῶμεν. Ἀλλ᾽ ἆρά γε δὲν ἀντίκειται τὸ τοιοῦτον εἰς τὴν πρώτην ἐντολήν, ἥτις ἐντέλλεται, «οὐκ ἔσονταί σοι Θεοὶ ἕτεροι πλὴν ἐμοῦ;»

Οὐχί· διότι τοὺς ἁγίους δὲν θεοποιοῦμεν, δὲν λατρεύομεν ὡς θεούς, ἀλλὰ *τιμῶμεν* ἁπλῶς ὡς φίλους τοῦ Θεοῦ. Εἰς τὸν Θεόν, εἰς μόνον τὸν Θεόν, τὸν μόνον Κύριον, τὸν μόνον Παντοδύναμον, τὸν μόνον Ὕψιστον προσήκει πᾶσα *δόξα, τιμὴ* καὶ *προσκύνησις*. Εἰς τὸν Θεὸν ἀπονέμομεν τὴν λατρείαν, λατρείαν ὅλως ἰδιάζουσαν, λατρείαν τὴν τελειοτάτην. Εἰς τοὺς ἁγίους δέ, οἵτινες ἐγένοντο οἱ φίλοι τοῦ Θεοῦ, οἱ ὁποῖοι ἐτήρησαν τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ καθ᾽ ὅλον αὐτῶν τὸν βίον, οἱ ὁποῖοι εἶναι ἐστεφανωμένοι μὲ δόξαν καὶ τιμὴν ὑπ᾽ αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ οὐρανίῳ αὐτοῦ βασιλείᾳ, ἀπονέμομεν ἁπλῶς τιμήν. Τὸ τιμᾶν δὲ τοὺς ἁγίους ὄχι μόνον δὲν ἀντίκειται εἰς τὴν πρώτην ἐντολήν, ἀλλ᾽ ἀπεναντίας καὶ ἐπιβάλλεται ἡμῖν, διότι τοιουτοτρόπως τιμῶμεν ἐκείνους τοὺς ὁποίους αὐτὸς ὁ Θεὸς ἐτίμησε καὶ ἐδόξασε καὶ διὰ τῆς ἀπονομῆς τῆς δικαίας ταύτης τιμῆς λατρεύομεν αὐτὸν τὸν Θεόν.

Ἡ τιμὴ λοιπὸν τῶν ἁγίων εἶναι πρᾶξις νόμιμος, διότι ἀντὶ νὰ μειώσῃ καὶ σμικρύνῃ τὴν λατρείαν τοῦ Θεοῦ, τοὐναντίον ἐνισχύει καὶ ἐπαυξάνει ταύτην. Ἡ τιμή, τὴν ὁποίαν ἀπονέμομεν εἰς τοὺς ἁγίους, ἀναφέρεται πρὸς τὸν Θεόν, φθάνει μέχρι τοῦ Θεοῦ, καταντᾷ εἰς αὐτὸν τὸν Θεόν, ὁ ὁποῖος εἶναι ἡ πηγὴ παντὸς δωρήματος, πάσης χάριτος, πάσης ἁγιότητος. Ναί, ἀληθῶς, τιμῶμεν τοὺς ἁγίους, πανηγυρίζομεν τὰς ἑορτὰς αὐτῶν, ψάλλομεν ὕμνους καὶ ἐγκώμια πρὸς ἔπαινον καὶ δόξαν αὐτῶν, ἀνεγείρομεν ναοὺς καὶ θυσιαστήρια ἐπ᾽ ὀνόματι αὐτῶν, ἀλλά, προσέξατε, πάντα ταῦτα ἀναβαίνουσι πολὺ ὑψηλά, προχωροῦσι πολὺ μακράν, φθάνουσιν εἰς αὐτὸν τὸν Θεόν, τὸν Θεόν, ὅστις ἀνέδειξε τοὺς ἁγίους τοιούτους ὁποῖοί εἰσιν, ὅστις ἐκάλεσεν αὐτούς, ὅστις ἡγίασεν αὐτούς, ὅστις

ἐδόξασεν αὐτούς. Ναί, τιμῶμεν τοὺς ἁγίους, διότι ἡ τιμὴ τῶν ἁγίων ἀντανακλᾷ πρὸς τὸν δοξάσαντα αὐτοὺς Θεόν.

Ἀλλ' εἰς τοὺς ἁγίους δὲν τελοῦμεν μόνον τὸν φόρον τῆς ἀγάπης, τοῦ σεβασμοῦ καὶ τῆς τιμῆς. Ἐπικαλούμεθα προσέτι καὶ τὴν προστασίαν καὶ βοήθειαν αὐτῶν. Παρακαλοῦμεν τοὺς ἁγίους, ὅπως μεσιτεύωσι, πρεσβεύωσιν ὑπὲρ ἡμῶν πρὸς Κύριον. Προσευχόμεθα πρὸς αὐτούς. Διατί δὲ πράττομεν πάντα ταῦτα; Διότι οὕτως ἐδίδαξαν ἡμᾶς αἱ ἅγιαι Γραφαί, οὕτω διδάσκει ἡμᾶς ἡ Ἐκκλησία.

Ἡ Ἁγία Γραφὴ ἱστορεῖ ὅτι ὁ Πατριάρχης Ἰακὼβ ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ἠθέλησε νὰ καταπαύσῃ τὴν μυστηριώδη ἐκείνην πάλην του πρὸς τὸν ἄγγελον πρὶν ἢ τύχῃ τῆς εὐλογίας αὐτοῦ. Ἡ ἁγία Γραφὴ βεβαιοῖ προσέτι ἡμᾶς, ὅτι οἱ ἅγιοι εἰς τὸν οὐρανὸν προσφέρουσιν εἰς τὸν Θεὸν *φιάλας χρυσᾶς γεμούσας θυμιαμάτων*, αἱ ὁποῖαι εἶναι αἱ προσευχαὶ τῶν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ζώντων ἀδελφῶν αὐτῶν. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἐπιστέλλων εἰς τοὺς πιστοὺς τῆς Ρώμης παρακαλεῖ αὐτοὺς νὰ προσεύχωνται ὑπὲρ αὐτοῦ· «*παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ διὰ τῆς ἀγάπης τοῦ Πνεύματος, συναγωνίσασθαί μοι ἐν ταῖς προσευχαῖς ὑπὲρ ἐμοῦ πρὸς τὸν Θεόν*». Ἔτι δὲ καὶ πρὸς τοὺς Θεσσαλονικεῖς, «ἀδελφοὶ *προσεύχεσθε περὶ ἡμῶν*». Ἐὰν λοιπὸν ἦναι ἐπιτετραμμένον, καὶ μάλιστα ὠφέλιμον νὰ ἐπικαλώμεθα τοὺς ἁγίους, ἐν ᾧ ἀκόμη εὑρίσκονται ἐπὶ τῆς γῆς καὶ νομιμώτερον καὶ ὠφελιμώτερον εἶναι νὰ ἐπικαλώμεθα τὴν βοήθειαν αὐτῶν τούτων τῶν ἁγίων, ὅταν εὑρίσκωνται ἐν τῷ οὐρανῷ.

Τὴν ἰδίαν διδασκαλίαν διδάσκει ἡμᾶς καὶ ἡ Ἐκκλησία. Ὅλαι αἱ ἀρχαῖαι λειτουργίαι, αἱ ὁποῖαι ἀνάγονται εἰς τοὺς Ἀποστολικοὺς χρόνους, διατυποῦσιν εὐχάς, διὰ τῶν ὁποίων ἐξαιτεῖται ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ *διὰ πρεσβειῶν*, διὰ τῆς μεσιτείας τῶν ἁγίων. Ἐκτὸς τούτου καὶ πάντες οἱ θεῖοι Πατέρες καὶ διδάσκαλοι τῆς οἰκουμένης τὰ ἴδια διδάσκουσιν. Ὁ ὅσιος Ἐφραίμ, ὁ μέγας Βασίλειος, Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνὸς καὶ ἄλλοι διδάσκουσιν, ὅτι οἱ Ἅγιοι καὶ οἱ Μάρτυρες ἐν τῷ οὐρανῷ μεσιτεύουσιν ὑπὲρ ἡμῶν, καὶ ὅτι ἡ μεσιτεία αὕτη καταπαύει, ὅταν καὶ τὰ ἡμέτερα δεινὰ ἐκλείψωσι. Ὁ δὲ θεῖος Χρυσόστομος μετὰ φωνῆς ὑψηλῆς προσκαλεῖ πάντας, ὅπως οὐ μόνον τιμῶσι τοὺς ἁγίους, ἀλλὰ καὶ κατασπάζωνται τὰ ἅγια αὐτῶν λείψανα, ἵνα ἐφελκύσωσιν ἐφ' ἑαυτοὺς τὴν χάριν καὶ τὴν εὐλογίαν τοῦ Θεοῦ.

Λοιπὸν ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία διδάσκει ἡμᾶς, ὅτι ὀφείλομεν, ὅτι ἔχομεν καθῆκον νὰ τιμῶμεν τοὺς Ἁγίους, ὅτι ὀφείλομεν νὰ ἐπικαλώμεθα τὴν βοήθειαν καὶ ἀντίληψιν τῶν Ἁγίων, καὶ ὅτι ἡ τιμὴ καὶ ἡ ἐπίκλησις τῶν Ἁγίων εἶναι τὰ μάλιστα ὠφέλιμος καὶ σωτήριος δι' ἡμᾶς.

Ποῖος τόρα δὲν κατανοεῖ, ὅτι πάντα ὅσα κηρύττουσι κατὰ τῆς τιμῆς καὶ ἐπικλήσεως τῶν Ἁγίων οἱ ψευδευαγγελικοὶ καὶ ψευδοχριστιανοὶ τῶν τελευταίων ἡμερῶν, οἱ γῆν καὶ θάλασσαν περιερχόμενοι ἵνα ποιήσωσιν ἕνα προσήλυτον εἰς τὰς ἰδίας αὐτῶν κακοδοξίας, ὅτι πάντα τὰ κηρύγματα καὶ αἱ διδασκαλίαι τούτων εἶναι πλάνη, εἶναι ψεῦδος, εἶναι ἀπάτη;

Ἐὰν λοιπόν, Χριστιανέ μου, σοὶ εἴπῃ κἀνεὶς ἐξ αὐτῶν, ὅτι μόνον τὸν Θεὸν ὀφείλομεν νὰ ἐπικαλώμεθα καὶ οὐχὶ τοὺς ἁγίους, εἰπὲ εἰς αὐτὸν ἀμέσως, ὅτι πλανᾶται, διότι ἡμεῖς διὰ τῆς ἐπικλήσεως τῶν Ἁγίων δὲν ζητοῦμεν ἀπὸ αὐτοὺς τὴν Χάριν τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ παρακαλοῦμεν τοὺς ἁγίους

ὅπως συνενώσωσιν οὗτοι εἰς τὰς ἰδικάς μας προσευχὰς καὶ τὰς ἰδικάς των πρεσβείας, τὰς ἰδικάς των ἱκεσίας, ὅπως μεσιτεύσωσιν, ἑνὶ λόγῳ, καὶ οὗτοι ἵνα ἐπιβρέξῃ, ἐξαποστείλῃ ἐφ᾽ ἡμᾶς τὴν θείαν αὐτοῦ χάριν καὶ τὰ ἐλέη του τὰ πλούσια ὁ πανάγαθος Θεός, ὁ μόνος ἡμῶν Κύριος καὶ δεσπότης καὶ ἡ μόνη πηγὴ πάσης χάριτος καὶ εὐλογίας καὶ ἀγαθωσύνης. Ἀλλὰ μήπως δὲν πράττομεν τὸ ἴδιον, ὅταν πρόκηται νὰ ζητήσωμεν χάριν τινὰ παρὰ τῶν ἐπιγείων βασιλέων ; Δὲν καταφεύγομεν εἰς τὴν μεσιτείαν τῶν κυκλούντων τὸν θρόνον των μεγιστάνων ;

Ἐὰν δὲ πάλιν οἱ ψευδοχριστιανοὶ οὗτοι σοὶ εἴπωσιν, ὅτι εἷς μόνος εἶνε ὁ μεσίτης Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ὁ Ἰησοῦς Χριστός, καὶ ἐπομένως εἶναι περιττὴ ἡ μεσιτεία τῶν Ἁγίων, εἰπὲ εἰς αὐτούς, ὅτι πλανῶνται. Ναί, ἀληθῶς, εἷς καὶ μόνος ἐστὶ καὶ ἔσται εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα ὁ μεσίτης Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ὁ Ἅγιος τῶν Ἁγίων, ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ἀλλ᾽ Οὗτος εἶναι ὁ μεσίτης τῆς *ἀπολυτρώσεως* τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Τοιαύτην δὲ μεσιτείαν οὐδεὶς ἄλλος, οὐδ᾽ἄνθρωπος, οὐδ᾽ ἄγγελος ἠδύνατο νἀναλάβῃ. Ἀλλ᾽ οἱ Ἅγιοι δὲν εἶναι μεσῖται τῆς Ἀπολυτρώσεως, ἄπαγε ! Οἱ Ἅγιοι ὡς ἔχοντες παρρησίαν παρὰ τῷ Ἰησοῦ Χριστῷ ἐξαιτοῦνται τὴν βοήθειαν καὶ εὐλογίαν αὐτοῦ ἐπὶ τῶν ἐν τῇ γῇ ἔτι ὄντων ἀδελφῶν αὐτῶν. Ἡμεῖς δὲ ἐπικαλούμενοι τὴν προστασίαν καὶ μεσιτείαν τῶν Ἁγίων οὐδὲν ἕτερον πράττομεν, εἰμὴ ὅ,τι ἔπραξε καὶ ὁ Ἑκατόνταρχος τοῦ Εὐαγγελίου, ὅστις ἔστειλε πρὸς τὸν Χριστὸν μεσίτας τοὺς πρεσβυτέρους τῶν Ἰουδαίων, ὅπως παρακαλέσωσιν αὐτὸν νὰ θεραπεύσῃ τὸν ἀσθενοῦντα δοῦλόν του, διότι ὁ ἴδιος ἐθεώρει ἑαυτὸν ἁμαρτωλὸν καὶ ἀνάξιον νὰ παρουσιασθῇ ἐνώπιον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Καὶ κατόπιν δέ, ὅταν ἐξεκίνησεν ὁ Χριστός, ὅπως ἔλθῃ εἰς τὸν οἶκόν του, ὁ ἑκατόνταρχος δὲν ἐτόλμησε νὰ παρουσιασθῇ ὁ ἴδιος, ἀλλ᾽ ἔστειλε φίλους νὰ παρακαλέσωσιν αὐτόν, ὅπως μὴ εἰσέλθῃ εἰς τὸν οἶκον ἁμαρτωλοῦ, ἀλλὰ λόγον ἁπλῶς νὰ εἴπῃ πρὸς θεραπείαν τοῦ δούλου του.—Δὲν πράττομεν καὶ ἡμεῖς τὸ ἴδιον ὅταν ἐπικαλώμεθα τὴν μεσιτείαν τῶν Ἁγίων ; Ἀλλὰ μήπως ὁ Χριστὸς κατέκρινε τὸν ἑκατόνταρχον διὰ τὴν διαγωγήν του ἐκείνην ; Ἀπεναντίας ἐθαύμασε καὶ ἐπῄνεσε τὴν πίστιν αὐτοῦ. Καὶ ἡμᾶς, Χριστιανοί μου, εὐλογεῖ ὁ Θεός, ὅταν τιμῶμεν καὶ ἐπικαλώμεθα τοὺς Ἁγίους. Εἴμεθα παράλυτοι ἐκ τῶν ἁμαρτιῶν καὶ δεόμεθα τῆς ἐπικουρίας τῶν ἁγίων ὅπως δι᾽ αὐτῶν προσαχθῶμεν τῷ Χριστῷ καὶ ἰαθῶμεν.

Ἀλλ᾽ οἱ ψευδοχριστιανοὶ δὲν ἀποθαρρύνονται εὐκόλως. Πιθανόν, Χριστιανέ μου, νὰ τολμήσωσι νὰ σοὶ εἴπωσιν, ὅτι οἱ Ἅγιοι οὔτε βλέπουσιν, οὔτε ἀκούουσιν, οὔτε μᾶς γνωρίζουσιν ὅλως, διότι κατοικοῦσιν εἰς ἄλλον κόσμον, καὶ ἐπομένως οὐδεὶς δεσμός, οὐδεμία κοινωνία ὑπάρχει μεταξὺ ἐκείνων καὶ ἡμῶν. Ἀλλὰ καὶ πάλιν νὰ εἴπῃς εἰς αὐτούς, ὅτι πλανῶνται, ὅτι ψεύδονται. Διότι, ἐὰν ταῦτα ἦναι ἀληθῆ, τότε πῶς ὁ Ἄγγελος εἶπεν εἰς τὸν Τωβίαν. «Ὅταν σὺ προσηύχεσο εἰς τὸν Θεὸν μὲ δάκρυα, ὅταν ἔθαπτες τοὺς νεκρούς, ὅταν ἄφηνες τὸ φαγητόν σου, διὰ νὰ κρύψῃς τοὺς νεκροὺς ἐν τῷ οἴκῳ σου τὴν ἡμέραν, ὅπως τοὺς θάψῃς τὴν νύκτα, ἐγὼ προσέφερον τὰς προσευχάς σου πρὸς Κύριον ;»—Ἐὰν ταῦτα ἦναι ἀληθῆ, τότε πῶς θὰ ἐξηγήσωμεν τὸ θαυμαστὸν ἐκεῖνο ὅραμα Ἰούδα τοῦ Μακκαβαίου ;—Ἰούδας ὁ Μακκαβαῖος εἶχε πολιορκηθῇ ὑπὸ μυριά-

δων ἐχθρῶν. Καὶ αὐτὸς δὲ καὶ ὁ στρατός του εἶχε κυριευθῇ ὑπὸ φόβου. Ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ του ἐκείνῃ καταφεύγει εἰς τὴν προσευχήν. Ἀλλ' ἐν ᾧ προσηύχετο βλέπει αἴφνης τὸ ἑξῆς ὅραμα. Βλέπει Ὀνίαν τὸν Ἱερέα, ἄνδρα ἅγιον, ὅτι εἶχε τὰς χεῖράς του ὑψωμένας καὶ προσηύχετο· πλησίον ἐκείνου βλέπει καὶ τὸν προφήτην Ἱερεμίαν ἐπίσης προσευχόμενον. Τότε ὁ μὲν Ὀνίας λέγει εἰς τὸν Ἰούδαν, μὴ φοβοῦ, διότι ἰδοὺ καὶ ἐγὼ καὶ ὁ Ἱερεμίας προσευχόμεθα καὶ μεσιτεύομεν ὑπὲρ τοῦ λαοῦ, ὁ δὲ Ἱερεμίας δίδει εἰς τὸν Ἰούδαν ῥομφαίαν χρυσῆν καὶ λέγει αὐτῷ *«Λάβε τὴν ἁγίαν ῥομφαίαν δῶρον παρὰ τοῦ Θεοῦ, δι' ἧς θραύσεις τοὺς ὑπεναντίους»*. Ὁ Ἰούδας διηγήθη τὸ ὅραμα εἰς τὸν λαόν, ὁ δὲ λαὸς ἀφ' οὗ ἐπείσθη, ὅτι οἱ ἅγιοι καὶ οἱ προφῆται τοῦ ἔθνους του μεσιτεύουσιν ὑπὲρ αὐτοῦ πρὸς Κύριον ἐθάῤῥησε καὶ μετὰ τόλμης καὶ ἀνδρείας ἐφορμήσας κατὰ τῶν ἀναριθμήτων ἐχθρῶν κατενίκησε, κατετρόπωσε καὶ ἔτρεψεν αὐτοὺς εἰς ἐπονείδιστον φυγήν. Τέλος, ἐὰν οὐδεμία σχέσις ὑπάρχει μεταξὺ ἡμῶν καὶ τῶν ἐν οὐρανοῖς Ἁγίων καὶ Δικαίων, τότε, διατὶ εἶπεν αὐτὸς οὗτος ὁ Χριστός, ὅτι χαρὰ γίνεται ἐν οὐρανῷ ἐπὶ ἑνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι ;— Πρόσεξον, Χριστιανέ, μὴ σὲ πλανήσωσιν οἱ ψευδοχριστιανοὶ οὗτοι, οἱ ὁποῖοι τὸ ψεῦδος λαλοῦσι, τὸ ψεῦδος κηρύττουσι, τὸ ψεῦδος διδάσκουσιν. Οἱ ἐν οὐρανοῖς Ἅγιοι καὶ Δίκαιοι καὶ βλέπουσι καὶ ἀκούουσι καὶ παρακολουθοῦσιν ἡμᾶς καὶ προσεύχονται καὶ μεσιτεύουσιν ὑπὲρ ἡμῶν πρὸς τὸν Θεόν, καὶ ἑπομένως ὀφείλομεν καὶ νὰ τιμῶμεν καὶ νὰ ἐπικαλώμεθα τὴν τούτων προστασίαν καὶ βοήθειαν.

Ἀλλ' οἱ ψευδοχριστιανοὶ οὗτοι πιθανὸν νὰ σοὶ εἴπωσι καὶ τοῦτο ἀκόμη, Χριστιανέ μου· Ναὶ, οἱ Ἅγιοι καὶ βλέπουσι καὶ ἀκούουσιν ἡμᾶς, ἀλλ' ἐπειδὴ ἀπολαύουσι τῆς οὐρανίου μακαριότητος, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀφήσωσι τὴν μακαρίαν ἐκείνην ἀπόλαυσιν καὶ νὰ ἐνδιαφέρωνται δι' ἡμᾶς. Καὶ πάλιν ὅμως εἰπὲ εἰς αὐτοὺς ὅτι ψεύδονται, ὅτι πλανῶνται. Διότι πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ μὴ ἀγαπῶσιν ἡμᾶς οἱ Ἅγιοι, νὰ μὴ ἐνδιαφέρωνται δι' ἡμᾶς, διὰ τὸν λόγον ὅτι εἶναι μακάριοι; Ἀλλὰ τότε θὰ ἐβασίλευε καὶ ἐν τῷ Οὐρανῷ ὁ Ἐγωϊσμός! Ἀλλὰ τότε ὁ Οὐρανὸς θὰ ἔπαυε νὰ ἦναι Οὐρανός, ἐὰν αὐτὸ τὸ τέρας τοῦ ἐγωϊσμοῦ ἐνεθρονίζετο καὶ ἐκεῖ ! Πλανῶνται, Χριστιανέ μου, ψεύδονται οἱ ταῦτα κηρύττοντες καὶ διὰ τοῦτο μὴ πίστευε αὐτοῖς, ἀλλ' ἀπόστρεψον ἀπ' αὐτῶν τὸ πρόσωπόν σου.

Κατενοήσατε ἤδη, ὅτι καὶ νόμιμον καὶ ὅσιον καὶ δίκαιον εἶναι νὰ τιμῶμεν τοὺς Ἁγίους, καὶ ὅτι λίαν ὠφέλιμον καὶ σωτήριον εἶναι νὰ ἐπικαλώμεθα τὴν προστασίαν καὶ βοήθειαν αὐτῶν. Λοιπόν, ἃς τιμῶμεν καὶ ἃς ἐπικαλώμεθα τοὺς Ἁγίους, ὅπως ἐδιδάχθημεν παρὰ τῆς μητρὸς ἡμῶν, τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ἃς τιμῶμεν πάντας τοὺς Ἁγίους, Ἀγγέλους, Προφήτας, Ἀποστόλους, Μάρτυρας, Ἱεράρχας, Ὁμολογητὰς, τὰς ἁγίας Παρθένους, Ὁσίους καὶ Ὁσίας καὶ μάλιστα τοὺς Ἁγίους τῆς πατρίδος καὶ τοῦ ἔθνους ἡμῶν, οἵτινες πρεσβεύουσιν ὑπὲρ τοῦ ἰδίου αὐτῶν ἔθνους. Ἀλλὰ πρὸ πάντων, Χριστιανοί μου, τιμᾶτε τοὺς Ἁγίους διὰ τῆς μιμήσεως τοῦ ἁγίου αὐτῶν βίου. «*Ἅγιοι* λοιπὸν καὶ ὑμεῖς *ἐν* » *πάσῃ ἀναστροφῇ γενήθητε, διότι γέγραπται· ἅγιοι γίνεσθε, ὅτι ἐγὼ* » *ἅγιος εἰμι*» (Α΄. Πέτρου 15—16).